

Hetman O.A., Salimov Ashraf Akif oğlu
Dnipropetrovsk State Financial Academy

IMPROVEMENT OF LABOUR MOTIVATION SYSTEM AT DOMESTIC SERVICE ENTERPRISES

Summary

Current state of service sector employees' stimulation in Ukraine has been analyzed. The experience of labour motivation in leading world countries has been considered. The comparative analysis of motivational approaches in foreign countries has been conducted. Necessity to create a flexible differential motivation system at the service enterprises has been justified. The algorithm of its implementation is proposed.

Keywords: labour motivation system, service sphere, flexible differentiation, algorithm, international experience.

УДК 352.071

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Гнидюк І.В., Гороховська Ю.І.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Визначено теоретичні та методологічні аспекти дослідження процесу децентралізації. Обґрунтовано важливість децентралізації у процесі реформування місцевого самоврядування. Розглянуто шляхи впровадження децентралізації в сучасній Україні. Проаналізовано й узагальнено наукові підходи до визначення змісту та ролі децентралізації у ринковій економіці. Наведено приклади шляхів вирішення проблеми реформування міжбюджетних відносин в Україні. **Ключові слова:** децентралізація, місцеве самоврядування, місцевий бюджет, державний бюджет, реформа, регіональний розвиток, економічне зростання, територіальна громада.

Постановка проблеми. Державне управління в сучасній Україні є складним і відносно новим явищем, на дослідження виникнення та перспектив розвитку якого спрямовує зусилля вітчизняна та зарубіжна наукова думка. Особливе місце в науковому пошуку значної кількості сучасних дослідників посідає аналіз теоретико-методологічних засад становлення системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в умовах переходу до децентралізації державного управління. У зв'язку із цим особливої актуальності набуває проблема визначення ролі децентралізації у формуванні засад фінансового забезпечення місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реформування державного управління обумовило активізацію сил широкого кола як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників у напрямі дослідження проблем визначення курсу розвитку держави, побудову децентралізованого державного управління. Цій проблематиці присвячені роботи багатьох українських вчених, серед яких О.Бориславська, В. Матвієнко, А. Бондаренко, О. Дроздовська та інші. Проте дослідженню теоретичних засад децентралізації державного управління та її ролі в становленні системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування більшою мірою приділяє увагу західна економічна думка, представлена працями А. Бретона, Дж. Ма, М. Портера та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на те, що практика впровадження децентралізації влади існує ще з ХХ ст., у наш час все ще існують не вирішені проблеми її запровадження, що трапляються на шляху як розвинених країн, так і країн що розвиваються.

Мета статті. Метою роботи є дослідження та аналіз сучасного стану децентралізації в Україні та визначення подальших перспектив.

Виклад основного матеріалу. Для розкриття даної теми, насамперед, необхідно зробити спробу розглянути та проаналізувати саме поняття «децентралізація». Наприклад, О. Бориславська стверджує, що децентралізація є доволі складним поняттям, яке можна розкривати через його вплив на адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів. Проблема децентралізації як одного із засобів підвищення ефективності функціонування публічної влади вже впродовж тривалого часу перебуває в полі зору вітчизняних науковців та експертів. Це зумовлено, зокрема успішною реалізацією засад децентралізації у практиці більшості держав Європейського Союзу. Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість із них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власним завданням та повноваженням органів нижчого рівня [1].

Децентралізація тісно пов'язана з організацією системи державного управління. Вона сприяє побудові ефективних взаємовідносин між центральним урядом й органами управління на локальному рівні [3]. Тобто децентралізація – це розширення і зміцнення прав та повноважень місцевого та регіонального самоврядування стосовно незалежного прийняття рішень та виконання, делегованих державною владою, повноважень.

Перехід до децентралізованого управління є характерною ознакою для великої кількості як розвинених країн, так і країн, що розвиваються. За-

значений процес зумовлений прагненням країн до підвищення ефективності надання державних послуг, усунення макроекономічної нестабільності та прискорення процесу економічного зростання.

Так, із 70-х рр. XX ст. процес децентралізації розпочався у багатьох унітарних країнах і включав розширення повноважень місцевих органів влади у фінансово-бюджетній сфері та сфері міжбюджетних відносин. За даними Світового банку, 63 із 75 трансформаційних країн і великих країн, що розвиваються, в середині 90-х рр. XX ст. здійснили кроки в напрямі децентралізації [2].

Політичні події, що відбулися в Україні наприкінці 2013 – на початку 2014 року, повернули на порядок денний засідань парламенту питання щодо продовження реформ у напрямі децентралізації – передачі максимуму управлінських повноважень на місце. Одним із аргументів на користь здійснення децентралізації цих реформ є підвищення ефективності діяльності як центральних, так і місцевих органів влади, а також створення сприятливих умов для економічного розвитку.

Розглянемо 5 необхідних кроків для проведення реформи, які нам пропонує Кабінет Міністрів України [4].

Крок 1 – визначити територіальну основу органів місцевого самоврядування та виконавчої влади (створити трьохрівневу систему адміністративно-територіального устрою в Україні). За Концепцією реформи будемо просту і логічну систему місцевого самоврядування. Саме така система забезпечить нормальне і комфортне життя в українських містах та селах. Саме так в європейських країнах місцева влада надає послуги людям, займається освітленням вулиць чи прибиранням сміття, а вже уряд відповідає за макроекономіку чи політику держави.

Крок 2 – розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування різних рівнів.

Необхідно найбільш важливі для людей повноваження передати на найближчий до людей рівень влади. Більш детально пропонувані варіанти розмежування повноважень можна розглянути у таблиці 1.

Таблиця 1
Розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів

Повноваження у громаді	Повноваження у районі	Повноваження у регіоні
• Дошкільна та шкільна освіта	• Спеціалізована шкільна освіта	• Професійно-технічна освіта
• Первинна медицина та швидка допомога	• Спортивні школи, школи-інтернати тощо	• Спеціалізована медична допомога, онкоцентри, кардіоцентри та інше
• Комунальне господарство	• Вторинна медицина, стаціонари загальнопрофілю	• Планування регіонального розвитку
• Охорона правопорядку		• Збереження природних ресурсів
• Пожежна охорона		• Дороги та інша регіональна інфраструктура
• Соціальний захист		

Джерело: [4]

Крок 3 – розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування та виконавчої влади: передати основні повноваження місцевих дер-

жадміністрацій органам місцевого самоврядування, виконавчій владі залишити тільки право контролю.

В останні роки влада лише централізовувалася. Усе більше повноважень переходили у руки виконавчої влади. Навіть дозволи на будівництво чи реєстрація шлюбу – все переходило у виконавчу, державну владу. Так витрати державного бюджету зростали. А ще створювалися ланцюжки корупції, де збирали побори з людей.

Крок 4 – Визначити, скільки ресурсів треба на кожному рівні. Потрібно повністю оновити бюджетну систему. Коли розмір громади чи району збільшиться – з'являться додаткові ресурси на місцях. А отже їх можна буде раціонально використовувати. Від цього виграють лиш самі мешканці сіл і містечок. Адже саме на цьому рівні потрібні гроші, наприклад, на благоустрій – ремонт доріг, охорону правопорядку, роботу початкової школи, пожежних, тощо.

Усі місцеві бюджети отримають прямі стосунки з державним. Отже, кошти до місцевої громади надходитимуть стабільно. Й витрати можна прогнозувати. Місцеві податки стають основою місцевого бюджету. А вже він прямо залежить від громади та її влади. Це мотивує владу громади до збору податків, а мешканців – до їх сплати.

У місцевих бюджетах посиляться можливості. Це умова розвитку місцевої економіки: зникають адміністративні бар'єри, аби малий та середній бізнес міг розвиватись на значно більших територіях громади; з'являються нові робочі місця; збільшуються надходження до місцевого бюджету.

Крок 5 – Зробити органи місцевого самоврядування підзвітними перед виборцями і державою. Люди почнуть розуміти, що від їхнього голосування залежить, чи добре працюватиме для них місцева влада. А отже від самих мешканців залежить якість життя. Запровадити не лише відповідальність місцевого самоврядування за успішність своєї праці перед виборцями, але й перед державою – за законність. Реформа потрібна, аби українські громадяни могли обирати собі авторитетну місцеву владу. У неї будуть повноваження, досить ресурсів і відповідальність. Децентралізація дасть шанс людям у різних містах і селах самим творити своє майбутнє. Там, де живуть, працюють, виховують дітей, опікуються рідними.

Також децентралізація в Україні визначена у таких нормативно-правових актах, схвалених Кабінетом міністрів України:

- Проект Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 червня 2014 р. № 591-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»;
- Проект Закону України «Про засади державної регіональної політики»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»;
- інші законодавчі акти та проекти.

Реформа місцевого самоврядування встигла проявити себе у дії. Так, наприклад, ми спостерігаємо добровільне об'єднання територіальних громад:

- Тростянецька міська рада дала згоду на добровільне об'єднання територіальних громад міста та частину сіл району у міську Тростянецьку громаду;

– Миргород ініціює добровільне об'єднання територіальних громад;

– на базі Северинівської сільської ради Жмеринського району Вінниччини започатковано процес добровільного об'єднання територіальних громад.

За останні десятиліття парадигма державного управління в цілому та уявлення про роль держави в управлінських процесах зазнали суттєвої трансформації: відмова від централізованого державного управління та фактична руйнація економічної системи створили нішу для формування нової моделі державного управління. Тривалі економічні кризи та неспроможність держави погашати заборгованість останніх періодів перед населенням обумовили вибір децентралізованої моделі державного управління, яка полягає в перерозподілі повноважень і фінансових ресурсів між урядом та органами місцевого самоврядування на користь останніх.

Курс на децентралізацію державного управління окреслює чималі перспективи розвитку України, проте він пов'язаний також із певними проблемами. Американський науковець Дж. Ма виділяє три основні проблеми, з якими зустрічаються країни, що розвиваються, на шляху до децентралізації державного управління: обмежені адміністративні можливості місцевих управлінь; відсутність механізмів, що гарантують відповідальність органів місцевого самоврядування; значні регіональні диспропорції. За цих умов науковець вважає недоцільну повну автономізацію місцевого управління. Оптимальним варіантом, на його думку, є оголення урядом процесу децентралізації. Такий підхід, здебільшого, можна вважати загальним правилом, яке було виведено науковцем у результаті дослідження більше ніж 20 країн світу [5].

В Україні найбільш суттєвою постає проблема регіональних диспропорцій. Значні диспропорції в дохідній базі регіонів-донорів та збиткових регіонів за існуючої системи міжбюджетних відносин стримують регіональний розвиток. Відбувається вплив фінансових ресурсів з промислових регіонів до центру із подальшим перерозподілом між регіонами України. Окрім стимулів, втрачається здатність до самовідновлення виробничих потужностей про-

мислових регіонів та зацікавленість і відповідальність збиткових регіонів, які перебувають у стані очікування на трансфертну допомогу. Саме тому розширення адміністративних можливостей органів місцевого самоврядування у сфері пошуку джерел наповнення бюджетів сприятиме вирівнюванню регіональних невідповідностей.

Однією із проблем багатьох країн, що розвиваються, є те, що вже тривалий час центральний уряд не здатен забезпечити належного рівня послуг рівномірно на всій державній території. Жителі великих міст мають порівняно легкий доступ до державних послуг, у той час, коли у віддалених районах установи центрального уряду відсутні взагалі. За таких умов для проведення ефективно децентралізації виникає потреба у нових фінансових ресурсах, що дасть змогу забезпечити рівномірне надання державних послуг населенню на всій території країни.

Отже, децентралізація є своєрідним ключовим моментом при переході від командної економіки до ринкової.

Висновки і пропозиції. Децентралізація як спосіб здійснення державного управління визначає засади побудови системи фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Однією із засадничих передумов розвитку цієї системи в умовах децентралізації є розроблення відповідної парадигми управлінського мислення в напрямі пошуку додаткових джерел місцевого фінансування. В умовах побудови ринкових відносин відбувається трансформація управлінської парадигми, яка суттєво посилює роль органів місцевого самоврядування у управлінні місцевим розвитком.

Здобуття органами місцевого самоврядування більш широких повноважень має на меті активізацію мотиваційного чинника розширення власної фінансової бази за рахунок внутрішніх джерел та вироблення відповідних механізмів акумуляції додаткових фінансових ресурсів до місцевих бюджетів. У розвинених країнах такими механізмами є, зокрема, місцеві запозичення, здійснювані органами місцевого самоврядування за допомогою спеціалізованих фінансових інституцій (регіональні банки, фондові біржі та страхові компанії).

Список літератури:

1. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцевого самоврядування: поняття, суть та форми (види) / В. Борденюк // Право України [Текст]. – 2010. – № 1. – С. 21-25.
2. Бондаренко А. І. Вплив держави на формування місцевих бюджетів у країнах Європи [Електронний ресурс] / А. І. Бондаренко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Trpdu/2010_4/doc/2/13.pdf
3. Дроздовська О. С. Теоретичні засади фінансової децентралізації / О. С. Дроздовська // Фінанси України. – 2012. – № 8. – С. 19-25.
4. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>
5. Ma J. Decentralization From the «Top Down»: The Japanese Case / J. Ma. – Access mode: www.worldbank.org/mdf/mdf1/topdown.htm.

Гнидюк И.В., Гороховская Ю.И.

Винницкий торгово-экономический институт

Киевского национального торгово-экономического университета

ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ В УКРАИНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Аннотация

Определены теоретические и методологические аспекты исследования процесса децентрализации. Обоснованно важность децентрализации в процессе реформирования местного самоуправления. Рассмотрены пути внедрения децентрализации в современной Украине. Проанализированы и обобщены научные подходы к определению содержания и роли децентрализации в рыночной экономике. Приведены примеры путей решения проблемы реформирования межбюджетных отношений в Украине.

Ключевые слова: децентрализация, местное самоуправление, местный бюджет, государственный бюджет, реформа, региональное развитие, экономический рост, территориальная община.

Hnydiuk I.V., Horokhovska Yu.I.

Vinnitsia Trade and Economic Institute

Kyiv National University of Trade and Economics

DECENTRALIZATION IN UKRAINE: CURRENT SITUATION AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Summary

Theoretical and methodological aspects of the study of the process of decentralization were defined. The importance of decentralization in the reform of local government was substantiated. Ways of decentralization in modern Ukraine were considered. Scientific approaches to determining the content and role of decentralization in a market economy were analyzed and summarized. Examples of solutions to the problem of reforming intergovernmental fiscal relations in Ukraine were proposed.

Keywords: decentralization, local government, local budget, state budget, reform, regional development, economic growth, local community.

УДК 336.77

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Голобородько Я.О.

Уманський національний університет садівництва

У статті розглянуті основні напрями вдосконалення кредитного забезпечення конкурентоспроможності підприємств аграрної галузі. Найбільш дієвою державною підтримкою аграріїв є застосування пільгового механізму кредитування. За сучасних умов слід вдосконалювати пільговий механізм кредитування шляхом, створення кредитних бюро, запровадження методики перерахунку відсоткових ставок в разі їх зростання. Дієвість кредитного забезпечення аграріїв зростає внаслідок створення Аграрного банку. Для повного і остаточного вирішення проблеми кредитного забезпечення конкурентоспроможності підприємств аграрної сфери є створення кредитної системи за аналогом класичних західних систем, тобто системи сільської кредитної кооперації, яка має будуватись за принципом знизу-вверх і складатися із трьох рівнів, кожен із яких має відповідні напрями діяльності

Ключові слова: кредитне забезпечення, конкурентоспроможність підприємств, криза, Аграрний банк, пільгове кредитування.

Постановка проблеми. Інтеграція України в глобальну систему світової економіки потребує виробництва конкурентоспроможної продукції всіх галузей національної економіки, здатної конкурувати з продукцією іноземних компаній, що мають сучасну матеріально-технологічну базу і зовнішні доступні джерела фінансових ресурсів, які стимулюють їх розвиток. За сучасних умов актуальним для суб'єктів аграрного виробництва є створення умов для доступу їх до кредитних ресурсів на ринку кредитних послуг як на короткостроковій, так і довгостроковій основі. Питання розвитку системи банківського кредитування суб'єктів аграрного

виробництва в контексті кредитного забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів аграрного виробництва наразі є актуальним.

Проблемі банківського кредитування суб'єктів аграрного виробництва та впливу кредиту на їх конкурентоспроможність в науковій літературі приділяється велика увага. Низка наукових праць присвячених дослідженню цієї проблеми. В той же час, незважаючи на чисельну базу дослідження банківського кредитування суб'єктів аграрного виробництва багато питань даної теми вимагають подальшого обґрунтування і дослідження. Це стосується, зокрема, впливу банківського кредитування